

SELETUSKIRI

regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Regionaal- ja põllumajandusministri 4. märtsi 2025. a määruse nr 22 „Perioodi 2021–2027 vesiviljeluse investeeringutoetus“ muutmine“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse kalandusturu korraldamise seaduse § 42 lõike 1 ja § 52 lõike 3 alusel.

Määruse eelnõuga muudetakse regionaal- ja põllumajandusministri 4. märtsi 2025. a määrust nr 22 „Perioodi 2021–2027 vesiviljeluse investeeringutoetus“ (edaspidi *määrus nr 22*).

Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) on prognoosinud järgmiseks kümnendiks, et globaalselt hakkab vesiviljelus omama suuremat tähtsust kuna looduslikult püütavat kala juurde tekkimas ei ole ning kalatoodete nõudluse rahuldamiseks on vajalik puuduolev osa toota kasvandustest juurde. Tänapäevased Eesti kalatööstused, mis töötlevad lõhelisi (lõhe, vikerforell) sõltuvad enamjaolt imporditud toorainest. Selleks, et rahuldada Eesti kalatöötajate toorainevajadust, suurendada Eesti toidujulgeolekut areneb ka Eestis merekalakasvatus. Hetkel on Eestis üks toimiv merekalakasvandus, kuid lisandumas on juurde mitmeid uusi. Seda kinnitab Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (TTJA) poolt menetluses olevate hoonestulubade hulk, mis on kalakasvatamise eesmärgil TTJA-le esitatud ning Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond (EMKVF) 2021–2027 vahendite toel heakskiidetud projektid, mille eesmärk on edendada investeeringud sellise mere-vesiviljeluskasvanduse rajamiseks või laiendamiseks, mille põhitegevusala on kalakasvatus. Ka põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030 (PõKa 2030) seab eesmärgiks merekalakasvanduste arendamise, mis annaks tulevikus eestlastele 10 000 tonni toodangut kasvatatud kala näol. Lisaks on ka Euroopa Liit koostanud vesiviljeluse strateegilised suunised, mille eesmärgiks on luua Euroopa Liidus vesiviljelussektor, mis on konkurentsi- ja vastupanuvõimeline, suudab tagada täisväärtusliku ja tervisliku toiduga varustamise, vähendab riikide sõltuvust mereandide impordist. Määruse eelnõu muudatustega soovime ellu kutsuda EMKVF-i rahaliste vahendite toel investeeringuid, mis aitaksid kaasa eestlaste toidujulgeolekule kasvatatud vesiviljelustoodetega.

Määruse eelnõuga vähendatakse toetuse taotlejale ja saajale kehtestatavaid kohustusi ning halduskoormust. Näiteks lubatakse edaspidi riigihangete registris ostumenetluse korraldamisel ostuteate tingimusi teatud tähtaja jooksul siiski muuta. Samuti lühendatakse ehitise ehitamise korral ehitise ja sellealuse maa taotleja omandi või hoonestusõiguse nõuet viielt aastalt kolmele aastale, mis on kooskõlas ka määruses sätestatud sihipärase kasutamise perioodiga.

Lisaks täpsustatakse määruse eelnõus ka mitteabikõlblike kulude loetelu.

Toetuse saaja peab edaspidi arvestama aga asjaoluga, et kui taotlus toetuse saamiseks esitatakse 2026. aastal, ehk peale käesoleva määruse muudatuse jõustumist, peab toetuse saaja tegevuse ellu viima lühema perioodi jooksul. Toetuse saaja peab viima ellu toetatava tegevuse, sealhulgas esitama kõik toetatava tegevusega seotud kuludokumendid taotluse rahuldamise otsuses nimetatud tähtpäevaks, ent hiljemalt kaheksateistkümneme kuu pärast arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest.

Ülejäänud muudatused määruse eelnõus tehakse parema õigusselguse saavutamiseks. Lisaks on oluline märkida, et kõik toetuse saamiseks sätestatud kohustused on tasakaalus saadava hüvega ning on toetuse saamiseks vältimatult vajalikud.

Eelnõu valmistasid ette Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kalanduspoliitika osakonna kalandusturu valdkonna valdkonnajuht Eduard Koitmaa (tel 625 6233, eduard.koitmaa@agri.ee) ning Signe Soomann (tel 625 6240, signe.soomann@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määramise eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Karina Torop (tel 5624 2956, karina.torop@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktiga 1 jäetakse nõuete ühtlustamise eesmärgil § 3 lõike 6 esimesest lausest välja tekstiosa „kes alustab vesiviljelustoodete tootmise tegevusalal“. Edaspidi võimaldatakse nii äriühingutel, kelle põhitegevusala on või hakkab olema vesiviljelustoodete tootmine, kui ka § 12 alusel tunnustatud vesiviljelussektori tootjaorganisatsioonil, mere-vesiviljeluskasvanduse rajamise või laiendamise investeeringute elluviimisel taotleda toetust samadel alustel, sõltumata sellest, kas isik juba tegutseb eelpool nimetatuga või on alles alustav ettevõtte, kellel on olemas küll vajalikud load, kuid pole veel tootmisega alustanud.

Eelnõu punkti 2 muudatusega lisatakse § 4 lõikesse 2 uus viide, misjuhul loetakse kulu abikõlblikuks varasemalt kui taotluse esitamise päev. Muudatus on seotud eelnõu punktis 28 tehtud muudatustega. Kui taotletakse toetust mere-vesiviljeluskasvanduse rajamise või laiendamise investeeringuks 2026. aastal on tegevuse elluviimiseks vajalik kulu abikõlblik alates 1. aprillist 2026. Toetuse taotleja peab sealjuures arvestama, et tegevusi ei toetata juhul, kui need on füüsiliselt lõpetatud või täielikult ellu viidud enne, kui on esitatud programmi alusel rahastamisaotlus, olenemata sellest, kas kõik asjaomased maksed on tehtud. Samuti on säilinud viide 2025. a taotletud eluskalade transpordiks mõeldud O₂-, O₃- ja O₄-kategooria haagise soetamise kulule.

Eelnõu punktiga 3 tunnistatakse § 4 lõige 5¹ kehtetuks, kuna samasisuline säte asub nüüd rakendussätte paragrahvis.

Eelnõu punktiga 4 täiendatakse § 5 punkti 2 sõnastust mitteabikõlblike kulude osas. Kulud, mis on tehtud enne taotluse esitamise päeva ei ole abikõlblikud, välja arvatud: ettevalmistava töö kulu, kui § 2 lõike 2 punktis 1 sätestatud tegevuse elluviimiseks taotletakse toetust 2026. a, on tegevuse elluviimiseks vajalik kulu abikõlblik alates 1. aprillist 2026 ning kui § 4 lõikes 5 sätestatud kulu hüvitamiseks taotleti toetust 2025. a, siis loetakse kulu abikõlblikuks alates 1. juulist 2025. Alguskuupäev on erandina võrreldes teiste meetmemäärustega sätestatud, et raamistada konkreetselt tegevuste elluviimist ja kulude abikõlblikkuse perioodi. Määruses abikõlblikkuse lõppkuupäeva ei sätestata, sest kulud on abikõlblikud kuni 2029. aasta 31. detsembrini, kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 63 lõikega 2. Täpsem abikõlblikkuse periood sõltub taotlejast ning on toetuse taotluse rahuldamise otsuses sätestatud ajavahemik. Toetuse taotleja peab seejuures arvestama, et tegevusi ei toetata juhul, kui need on füüsiliselt lõpetatud või täielikult ellu viidud enne, kui on esitatud programmi alusel rahastamisaotlus, olenemata seejuures sellest, kas kõik asjaomased maksed on tehtud.

Eelnõu punktidega 5–8 täpsustatakse §-i 5 punktide 13 ja 16 mitteabikõlblike kulude nimistut ning punktid 3¹ ja 17 tunnistatakse kehtetuks. Muudatus vähendab bürokraatiat ja lihtsustab projektide elluviimist.

Eelnõu punktiga 9 täpsustatakse § 6 lõike 3 punkti 7 ja § 6 lõike 3 punkti 13. Esimese muudatusega täpsustatakse, et ehitise ehitamise korral oleks ehitise ja selle alune maa taotleja omandis, või on ehitisealusele maale taotleja kasuks seatud hoonestusõigus vähemalt kolmeks

aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest. Varasemalt on see nõue olnud viieks aastaks. Kuna antud määruse alusel saavad toetust tulla taotlema mikro-, väikese või keskmise suurusega ettevõtjad, siis Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 65 kohaselt maksab liikmesriik tagasi fondi panuse tegevuse jaoks, mis hõlmab taristuinvesteeringut või tootlikku investeeringut, kui viie aasta jooksul pärast toetusesaajale lõppmakse tegemist või, kui see on kohaldatav, riigiabi reeglites kehtestatud aja jooksul toimub tootmistegevuse lõpetamine, selline muutus taristuüksuse omandisuhetes, mis annab ettevõttele või avaliku sektori asutusele põhjendamatu eelise või näiteks oluline muutus selle iseloomus, eesmärkides või rakendustingimustes, mille tulemusena kahjustatakse selle algseid eesmärke. Samas annab kõnealune artikkel 65 võimalusel lühendada viie aastast perioodi kolmele aastale, kui toetuse taotlejaks ja hiljem toetuse saajaks on mikro-, väikese või keskmise suurusega ettevõtja. Muudatus on kooskõlas ka Vabariigi Valitsuse poolt otsustega muuta Eesti ettevõtluskeskkonda lihtsamaks ja bürokraatiavabamaks.

Teise muudatuse sisu on oma olemuselt sarnane esimese muudatusega. Ka enne määruse muudatust oli toetuse taotlejal kohustus omada hoonestusluba. See kohustus oli vähemalt viis aastat, kui soovitakse teha investeeringud sellise mere-vesiviljeluskasvanduse rajamiseks või laiendamiseks, mille põhitegevusala on kalakasvatustegevus ning hoonestusloa omamise kohustust arvestatakse Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (PRIA) poolt viimase toetusosa maksmisest. Pärast eelnõu heakskiitmist muutuks selline kohustus kolmele aastale sarnaselt sihipärase kasutamise perioodiga. Ettevõtluses see muudatus otsest mõju ei oma. Ettevõtja enda huvides on kasvatada kala meres võimalikult kaua, et investeeringud muutuksid kasumlikeks, seega kuna ehitusseadustiku § 113¹⁴ kohaselt võib hoonestusluba taotleda kuni 50 aastaks, siis üldjuhul ettevõtjad sellest ka lähtuvad.

Eelnõu punktiga 10 täpsustatakse taotluste vastuvõtmise tingimusi investeeringuteks taastuva energiaallika kasutuselevõtuks. Investeeringutele, mida tehakse taastuvenergia kasutuselevõtu suurendamiseks, paremusjärjestust ei koostata ehk kõik nõuetekohased taotlused rahuldatakse kuni selleks tegevuseks eelarvelisi vahendeid jätkub. PRIA lõpetab toetuse taotluste vastuvõtmise hetkest, mil laekunud taotluste põhjal selleks tegevuseks määratud rahaline eelarve ammendub.

Eelnõu punktidega 11–13 täpsustatakse Euroopa Liidu tulemusnäitajaid. Taotlejal tuleb sisestada teave Euroopa Liidu ühiste tulemusnäitaja kohta, mis tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1139 lisast I. Taotlusega esitatav tulemusnäitaja, prognoositav uus loodav vesiviljelusettevõtte tootmisvõimsus tonnides aasta kohta esitatakse ainult mere-vesiviljeluskasvanduse rajamise või laiendamise investeeringute elluviimisel. Kui taotleja plaanib viia ellu investeeringut magevee vesiviljeluskasvanduse ajakohastamiseks, taastuva energiaallika kasutuselevõtuks või logistika- ja tarneahela parendamiseks on Euroopa Liidu tulemusnäitaja eelpool sätestatud tegevuste kohta prognoositav vesiviljelustoodete tootmisel ressursitõhusust parandanud isikute arv.

Eelnõu punktiga 14 täpsustatakse § 7 lõike 8 punkti 6, mille kohaselt tuleb toetuse taotlejal logistika- ja tarneahela parendamise investeeringu elluviimisel esitada prognoos selle kohta, mitme liikme võrra suureneb kasusaavate tootjaorganisatsiooni liikmete arv pärast toetatava tegevuse elluviimist.

Eelnõu punktiga 15 täpsustatakse ostumenetluse raames kontrollitava huvide konflikti käsitlust. Kui varasemalt ei võinud taotleja küsida hinnapakumust endaga seotud isikutelt tulumaksuseaduse § 8 tähenduses, siis nüüd sisustatakse seda sarnaselt perioodi 2021–2027

Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamisel käsitletuga, mis omakorda on analoogne riigihangete seaduse § 4 punktis 8 toodud huvide konflikti määratlusega. Kehtiv regulatsioon ei hõlmanud endas kõiki huvide konflikti olukordi, sealhulgas juhtumeid, mis on tõusetunud ostumenetluste kontrollides ja auditites, mistõttu on ostumenetlustele huvide konflikti laiem määratlus vajalik. Näiteks ei ole huvide konfliktist hoidutud olukorras, kus toetuse taotleja või saaja juhatuse liige sõlmib ostumenetluse tulemusel lepingu talle kuuluva äriühinguga või olukorras, kus ostumenetlust läbi viiv toetuse taotleja või saaja töötaja esitab hinnapäringu ja sõlmib lepingu talle kuuluva ettevõttega või ettevõttega, mille juhatuses ta on. Niisamuti ei ole huvide konflikti välditud olukorras, kus lepingu sõlmib küll toetuse taotleja või saaja juhatuse liige, kuid ostumenetluse on läbi viinud (s.t esitanud hinnapäringud, hinnanud esitatud pakkumusi ja valinud välja pakkumuse jms) toetuse taotleja või saaja töötaja, kes on ühtlasi väljavalitud pakkumuse teinud ettevõtte juhatuse liikme abikaasa. Huvide konfliktina tuleb käsitleda ka olukordi, kus ostumenetlust läbi viiv isik on mõjutatud isiklikust huvist. Sealjuures huvide konflikti olemasolu eeldatakse, kui leping sõlmitakse elukaaslasega, abikaasaga või lähisugulastega, neile kuuluvate ettevõtetega või ettevõtetega, kelle juhtorganiks nad on. Muude sugulaste ja hõimlastega, neile kuuluvate ettevõtetega või ettevõtetega, kelle juhtorganiks nad on, lepingu sõlmimise korral peab toetuse saaja huvide konflikti puudumist rakendusüksuse nõudmisel põhjendama Kuigi riigihangete registris läbiviidavate ostumenetluste puhul ei saa toetuse saaja välistada täielikult võimalust, et pakkumuse esitab isik või ettevõtte, kelle osalemine võib mõjutada ostumenetluse läbiviija otsuseid, tuleb sellisel juhul siiski huvide konfliktist hoidumiseks võtta kasutusele asjaomased meetmed, näiteks taandada ostumenetluse protsessist isik, kes omab ostumenetluse tulemusel mõjuvõimu, jätta vastav pakkuja ostumenetlusest kõrvale jms.¹

Eelnõu punktiga 16 täpsustatakse § 11 lõike 4 punkti 6 sõnastust. Sätestatakse, et juhul kui muudetakse ostumenetluse tingimusi siis ei või olla uus hinnapakumuste esitamise tähtaeg olla lühem kui pool esialgsest tähtajast. Muudatusega tagatakse ostumenetluse objektiivsus ning tagatakse, et kõik hinnapakkujad, kes on huvitatud konkreetsest ostumenetlusest jõuaksid soovi korral teha muudatused oma pakkumustes.

Eelnõu punktiga 17 täpsustatakse § 12 lõike 1 sissejuhatavat lauset. Muudatusega sätestatakse, et kuludokumentid tuleb esitada vaid juhul kui kulud tekivad määruse (EL) 2021/1060 artiklis 53 lõikes 1 punktis a sätestatud alustel ehk tegelikult tekkinud kulude alusel. Juhul kui kulud on tekkinud ühikuhinna alusel ei ole vaja koos maksetaotlusega kuludokumente esitada.

Eelnõu punktidega 18 ja 19 tehakse muudatus, mis täpsustab taastuvast energiaallikast energia tootmiseks kasutatava tootmiseseadme kasutuselevõtmisega seotud kulu hüvitamise taotlemisel kasutatava seadme nõuetekohasust tõendava dokumendi esitamist. See dokument tuli ka praegu esitada, kuid seoses § 12 lõike 1 sissejuhatava lause täpsustusega (mis seotakse vaid tegelike kuludega) oli vajadus teha muudatus ka § 12 lõike 1 punktis 4¹.

Kui taastuvast energiaallikast energia tootmiseks kasutatava tootmiseseadme kasutuselevõtmisega seotud kulu on tehtud tegelikult tekkinud kulude alusel, siis tuleb selle seadme nõuetekohasust tõendav dokument esitada hiljemalt koos viimase maksetaotlusega. Kui aga kulu on tehtud ühikuhinna alusel (päikeseenergia kasutuselevõtmisega seotud tegevuse elluviimise korral), siis esitatakse peale tegevuse elluviimist üks maksetaotlus ja sellega koos

¹ Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused” ja Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord” muutmine seletuskiri lk 5

tuleb lisada eelpool toodud dokument. Selliseks dokumendiks võib olla näiteks elektripaigaldise nõuetekohasuse tunnistus, elektripaigaldise ülevaatus akt või nõuetekohasuse kinnitus. Nimetatud nõue tuleneb PRIA kohustusest kontrollida, millise tootmiseadme on toetuse saaja soetanud.

Eelnõu punktiga 20 muudetakse ühtlustamise eesmärgil § 14 lõike 1 sõnastust. Lõikesse 1 lisandub viide Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artiklile 65, kust tulevad tegevuse kestvuse täpsemad nõuded. Toetuse saaja seisukohast muutub soodsamaks nõue, mida vaadati likvideerimise või pankroti korral. Kui siiani pidi toetuse saaja sihipärase kasutamise perioodi lõpuni täitma mh ka taotleja nõuet, kus taotleja suhtes ei toimu likvideerimismenetlust ega ole nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või kohtuotsusega välja kuulutatud pankrotti või algatatud sundlõpetamist ja tal ei ole kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust, siis eelnõuga on selle nõude kontrollimist lühendatud kuni viimase toetusosa maksmiseni. Tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 65 lõikest 3, tuleb siiski toetuse saajal sihipärase kasutamise perioodi lõpuni arvestada sellega, et tegevuse suhtes, mille tootmistegevus on lõpetamisel pankroti tõttu, mis on seotud pettusega, tuleb tal saadud toetus tagasi maksta.

Eelnõu punktiga 21 viiakse määrusesse sisse parandus, millega toetuse saajale lisandus kohustus, et sihipärase kasutamise perioodi lõpuni mere-vesiviljeluskasvanduse rajamise või laiendamise tegevuse elluviimise korral peab olema taotlejal hoonestusluba vähemalt kolmeks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa maksmisest.

Eelnõu punktiga 22 muudetakse § 14 lõike 2 punkti 2, millega sätestatakse, et toetuse saaja peab eristama selgelt oma raamatupidamises toetuse kasutamisega seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest, juhul kui kulu hüvitatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikkel 53 lõige 1 punktis a nimetatud tegelikult tekkinud kulude alusel. Juhul kui kulu hüvitatakse samas artiklis nimetatud ühikuhinna või kindlasummalise makse alusel, ei ole kulude eristamine nende kulude osas toetuse saaja raamatupidamises kohustuslik.

Eelnõu punktiga 23 lühendatakse § 14 lõike 3 punktis 1 sätestatud toetuse saaja kohustust tegevuse elluviimise tähtaja osas kahelt aastalt 18 kuuni. Muudatuse põhjuseks on EMKVF-i perioodi lõpu lähenemine. Toetuse taotleja, kes esitab taotluse 2026. aastal peale käesoleva määruse muudatuste jõustumist, viib toetava tegevuse ellu, esitab kõik toetatava tegevusega seotud kuludokumentid taotluse rahuldamise otsuses nimetatud tähtpäevaks, ent hiljemalt kaheksateistkümnepäeva pärast arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest. Toetuse saaja, kes on enne määruse muudatuste jõustumist asunud tegevust ellu viima, saab selle lõpuni viia siiski kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest.

Eelnõu punktidega 24–27 täpsustakse ja parandatakse toetuse taotlejale esitatavaid nõudeid, mida toetuse saaja peab täitma arvates toetusotsuse rahuldamisest kuni PRIA poolt viimase toetusosa maksmiseni või üks aasta pärast toetatava tegevuse elluviimist. **Punkti 24** täiendatakse viitega toetuse taotleja nõudele, mida ka toetuse saaja peab järgima. Nimelt peab ka toetuse saaja kuni viimase toetusosa maksmiseni tagama, et ta on riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest saadud ja tagasimaksmisele kuulunud summa tähtajal tagasi maksnud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral tasunud tagasimaksed ettenähtud summas, samuti, et ta suhtes ei toimu likvideerimismenetlust ega ole nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutist pankrotihaldurit või kohtuotsusega välja kuulutatud pankrotti või algatatud

sundlõpetamist ja tal ei ole kehtivat äriregistrist kustutamise hoiatust. Erandina on pikem periood pettusega pankroti korral, mis on kuni sihipärase kasutamise lõpuni. **Punkti 25** jäävad alles kohustused, et toetuse saaja ei ole pannud toime tõsiseid rikkumisi kalapüüginõuete osas, Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi või EMKVF-i toetusega seotud rikkumisi või karistusseadustiku §-s 357, 358, 364, 365, 365¹, 365², 367, 368, 368¹, 368², 368³, 368⁴, 368⁵, 368⁶, 411, 412 või 412¹ sätestatud keskkonnaalast süütegu. **Punktiga 26** viiakse määrusesse sisse parandus ning täpsustatakse, et kui viiakse ellu investeeringut logistika- ja tarneahela parendamiseks, esitab toetuse saaja tulemus- ja seirenäitajate tegelikud tulemused üks aasta pärast toetatava tegevuse elluviimist. **Punktiga 27** tunnistatakse § 14 lõike 3 punkt 8¹ kehtetuks kuna seal sätestatud nõue nimetatakse edaspidi § 14 lõike 3 punktis 8.

Eelnõu punktiga 28 täiendatakse rakendussätteid lõigetega 3–5, millega sätestatakse tingimused kulude abikõlblikkusele ja kulude mitteabikõlblikkusele nendele taotlejatele, kes on esitanud toetuse taotlused enne käesoleva eelnõu jõustumist või peale selle jõustumist. Kui taotletakse toetust mere-vesiviljeluskasvanduse rajamise või laiendamise investeeringuks 2026. aastal on tegevuse elluviimiseks vajalik kulu abikõlblik alates 1. aprillist 2026. Toetuse taotleja peab sealjuures arvestama, et tegevusi ei toetata juhul, kui need on füüsiliselt lõpetatud või täielikult ellu viidud enne, kui on esitatud programmi alusel rahastamisaotlus, olenemata sellest, kas kõik asjaomased maksed on tehtud.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.02.2021, lk 159), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1139, millega luuakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond ja muudetakse määrust (EL) 2017/1004 (ELT L 247, 13.07.2021, lk 1–49).

4. Määruse mõjud

Eelnõuga tehtavate muudatuste jõustumisel taotleja ega toetuse saaja halduskoormus ei suurene ja PRIA töökoormus jääb samaks nii toetuse taotluste kui ka toetuse maksetaotluste menetlemisel. Samas väheneb muudatuste jõustumisel sihipärase kasutusperioodi kontrollimise aeg PRIA-le, seeläbi väheneb ka bürokraatia, mis kaasneb sihipärase kasutusperioodi jooksul läbi viidud kontrollidega. Toetuse taotleja vaates muutub toetatavate tegevuste ellu viimine senisest rohkem paindlikumaks aidates paremini määruse eesmäärke saavutada.

Eelnõus tehtavad muudatused on kooskõlas „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030” (PõKa) kestliku kalanduse programmiga, mille eesmärgiks on võimaldada jätkusuutlik ja konkurentsivõimeline kalandus- ja vesiviljelussektor, kvaliteetne toodang ning kõrge lisandväärtus ja suur ekspordipotentsiaal, mis väljendub ettevõtete müügitulus ja eksporditavate toodete koguväärtuses eurodes.

Määruse rakendamisel on positiivne mõju majandusele, keskkonnale ning selle kaudu ka maa- ja rannapiirkondade arengule. Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 46 „Mõjude määramise kontrollküsimumstiku“ tähenduses ei esine mõjusid riigi julgeolekule ja välissuhetele ega riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Muudatuste eelnõu puudutab otseselt kokku ca 30 ettevõtet, lisanduvalt on meetme sihtrühmaks ettevõtjad, kes soovivad alustada kalade kasvatamisega meres. Eesti vesiviljelussektoris tegutsevad ettevõtted on väga erinevad nii suuruse, tegevussuundade kui toodangumahtude poolest. Lisaks kalade kasvatamisele tegeletakse marginaalselt ka jõevähi (*Astacus astacus*) kasvatamisega ning katsetatakse meres karpide ja vetikate kasvatamisega. Vesiviljelusega tegelevad äriühingud on koondunud tulundusühistu seaduse alusel loodud ja kalandusturu korraldamise seaduse alusel tunnustatud tootjaorganisatsiooni Eesti Avamere Vesiviljelejate Ühistu, mis on üks kuuest tunnustatud kalandussektoris tegutsevast tootjaorganisatsioonist Eestis.

Olulisemate muudatustena täpsustatakse eelnõus abikõlbmatute kulutuste nimistut. Määruse muudatusega kehtestatakse mikro, väikese ja keskmise suurusega ettevõtjale lühem kolme aastane investeringu sihipärase kasutamise periood, samuti täpsustatakse nõudeid ostumenetluse korraldamisele. Muudatused lihtsustavad taotlejatele toetuse taotlemist, samuti väheneb PRIA halduskoormus taotluste menetlemisel ja hilisemate kontrollitoimingute läbiviimisel.

Eelnõul puudub mõju riigikaitsele ja välissuhetele, siseturvalisusele, kohaliku omavalitsuse korraldusele, elukeskkonnale ja infoühiskonnale, haridusele, kultuurile ja spordile. Eelnimetatud mõju ulatus, sagedus ja ebasoovitava mõju avaldumise risk on väike.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõuga tehtavad muudatused puudutavad varem väljatöötatud toetusmeetmeid, seega ei kaasne sellega menetlusprotsessi, tööjõudu ega IT-arendustegevusi puudutavaid lisakulusid.

Meetmeid rahastatakse rakenduskavas kirjeldatud tavapärase korra alusel, mil meetme eelarvest 70% kaetakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondist ning 30% Eesti Vabariigi eelarvest. Rakendamisega seotud kulud planeeritakse tavapäraselt Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi eelarve biomajanduse programmis.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 15. mail 2026. aastal. Paragrahvi 5 punktides 13 ja 16, § 10 lõikes 7 ja § 14 lõike 3 punktis 1 15. mail 2026. aastal jõustunud muudatusi ei kohaldata toetuse taotleja suhtes, kes esitas toetuse taotluse enne 14. maid 2026.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse infosüsteemis EIS kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile ning saadetakse arvamuse esitamiseks PRIA-le, samuti edastatakse info konsulteerimiseks kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega tegelevaid ettevõtjaid esindavale erialaliidule Eesti Kalaliit ning vesiviljelustoodete tootmisega tegelevaid ettevõtjaid esindavatele erialaliitudele, Eesti Kala- ja Vähikasvatajate Liit ning Eesti Vesiviljelejate Liit. 16. aprillil 2026. aastal toimus Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021-2027 seirekomisjoni koosolek, kus seirekomisjoni liikmete poolt kiideti heaks määruse nr 22 §-is 6 sätestatud muudatused.

(allkirjastatud digitaalselt)
Triin Kõrgmaa
Kantsler